

Jan Antonín Mager

Od pivní holby k učitelské rodině Czastků

Počátkem 70. let minulého století jsme v prodejně starožitností, která se nacházela v Českých Budějovicích na dnešním náměstí Přemysla Otakara II., zakoupili secesní holbu dekorovanou motivem lyry s notovým záznamem a německým veršem: „Wo man singet laß dich ruhig nieder. Böse Menschen haben keine Lieder.“¹ V českém překladu: „Kde se zpívá, klidně přisedni. Zlí lidé nemají písní.“ Na obvodu cínového víčka je gravírovaný nápis: „Die deutsche Liedertafel in Budweis, 10. März 1900, dem wirk. Mitgliede Karl Czastka.“

Holba byla tedy věnována německou pěveckou stolní společností v Českých Budějovicích dne 10. března 1900 skutečnému členu Karlu Czastkovi. Léta ubíhala, zabýval jsem se jinými problémy a otázkou, kdo byl Karl Czastka, jsem začal řešit teprve nedávno. Identifikovat jej nebyl problém, bylo nepochybné, že byl českobudějovickým občanem. A zanechal zde nejednu matriční stopu. Překvapením pro mne však bylo, že kořeny jeho rodu vedou na Prachaticko. To podnítilo dále moji zvědavost a výsledky pátrání pokládám za natolik zajímavé, že je zde předkládám čtenářům Rodopisné revue.

Obě strany nápisu, dále je v článku ještě vložen detailní záběr na část darovacího textu.

Příjmení Czastka je českého původu. Spřežkový pravopis, v minulosti běžně užívaný i v českých textech, perzistoval mnohdy v příjmeních osob hlásících se k německé národnosti. Rod Částků, jehož historii se chci následně věnovat, pocházel ze Strunkovic nad Blanicí. Ve zdejších matrikách, i v jim předcházejících matrikách bavorovských, je příjmení Částka však směšováno se zvukově podobným, ale významově odlišným příjmením Šťástka.² Pod ním byl původně do matriky zapsán i Simeon, od něž budu odvíjet další sdělení.

Simeon se narodil jako sedmé z jedenácti dětí strunkovického měšťana a řezníka Jana Částky a jeho první manželky Veroniky rozené Maříkové. Na svět přišel ve strunkovickém domě čp. 42, který jeho rodiče koupili roku 1776 za 250 zlatých.³ Byl pokřtěn 18. února 1779 v místním farním chrámu sv. Dominika.⁴ Stal se vojákem pěšího pluku hraběte Sporcka, kde dosáhl hodnosti kaprála u první Meiserovy kompanie a jako dovolenec se

¹ Jak mi sdělil Ludwig Hans Janowsky z Prachatic, jde o verš z německé písně, kterou mu v dětství mezi jinými zpívala jeho maminka.

² Dobrava Moldanová: Naše příjmení. Praha 1983, s. 52, 238. Vznik příjmení Částka je vysvětlován buď ze staročeských osobních jmen Častolov, Častobor, Častovoj, nebo z apelativa částě = část, kus.

³ Jarolím Mařík: Paměti městyse Strunkovic. Strunkovice 1926, s. 39.

⁴ Státní oblastní archiv v Třeboni (dále jen SOA T), sbírka matrik (dále jen SM), Fara Strunkovice nad Blanicí 2 (N 1779-1819 pro Strunkovice nad Blanicí), fol. 1a.

13. února 1804 oženil v Prachaticích s Josefou Annou, dcerou zdejšího perníkáře Ignáce Suchánka.⁵ Téhož roku 30. srpna manželé zakoupili za 1640 zlatých prachatický městský dům čp. 49 (dnešní čp. 56 ve Věžní ulici).⁶ Zde se jim narodily děti Mathias (*1805), Marianna (*1807) a Josef (*1809).⁷ Dne 23. září 1808 manželé Czastkovi dům prodali za 1700 zlatých Josefu Pinskerovi a jeho nastávající ženě Marii Ritter.⁸

Vlevo: Strunkovice nad Blanicí čp. 42 na rohu ulic Městské a Na Stráni. Zde se r. 1779 narodil Simeon Czastka. Fotografie autor 3. 2.2015. Vpravo: Prachaticy, Věžní ulice čp. 56. Fotografie autor 20. 5. 2015.

Jakým způsobem tehdy Simeon Czastka živil rodinu mi není známo, je označován jako prachatický měšťan, bez udání profese. V Prachaticích se Czastkovým narodila v sousedním čp. 48 ještě dcera Katharina (*1811),⁹ další dvě děti Simeon (*1813) a Anna Maria (*1815, † 1815) však přišly na svět již v Horních Světlych Horách (Oberlichtbucht).¹⁰ Simeon Czastka v této vsi při hranici s Bavorskem, obývané německy hovořícím obyvatelstvem, působil jako školní učitel. Rodištěm dalšího dítěte, syna Johanna (*1817), byla ves Vlčí Jámy (Wolfsgrub).¹¹ Roku 1819 obdržel Simeon Czastka místo učitele na farní triviální škole v Horní Vltavici (Obermolldau). Protože ale neuměl hrát na varhany, musel sám vydržovat osobu znalou varhanní hry do doby, než jeho nejstarší syn Mathias absolvoval kurs v Českém Krumlově. Nastoupil pak v roce 1820 jako otcův pomocník.¹²

Simeonu a Josefě Czastkovým se v hornovltavické škole narodily ještě děti Josef (*1820),¹³ Wenzl (*1821), Dominik (*1823, † 1824), Bartholomäus (*1825, † 1826) a Valentin (*1828). Tyto děti, s výjimkou Valentina, se narodily ještě ve staré škole v čp. 2, nejmladší pak již v čp. 40.¹⁴ Poté, co nejstarší syn Mathias získal r. 1739 samostatné učitelské místo v Knížecích Pláních (Fürstenhut), stal se otcovým pomocníkem jeho mladší bratr Johann. Z důvodu nemoci, se svolením patrona a školského úřadu předal v roce 1849 Simeon Czastka své učitelské místo tomuto svému synu Johannovi.¹⁵ V roce 1851 zemřela v hornovltavické škole čp. 40 matka rodiny Josefa,¹⁶ její manžel Simeon odešel za ní na věčnost v roce 1859.¹⁷

⁵ SOA T, SM, Fara Prachaticy 13 (O 1742-1828 pro celou farnost, od r. 1785 jen pro Prachaticy město a předměstí), odd. pro město, fol. 36.

⁶ Státní okr. archiv v Prachaticích (dále jen SOKA PT), Archiv m. Prachaticy, Kniha tržová na domy lit. H 1727-1853, sign. II-340, fol. 441a.

⁷ SOA T, SM, Fara Prachaticy 6 (N 1800-1815 pro Prachaticy město a předměstí), oddíl pro město, fol. 36, 46, 55.

⁸ Jako pozn. č. 6, fol. 442a.

⁹ Jako pozn. č. 7, oddíl pro město, fol. 67.

¹⁰ SOA T, SM, Fara Strážný 1 (N 1780-1839 pro celou farnost), s. 278-279, 284-285.

¹¹ SOA T, SM, Fara Horní Vltavice 3 (N 1784-1820 pro celou farnost), fol. 63. V matričním zápisu je Simeon Czastka uveden jako školní učitel ve Vlčích Jamách. Je to jediná zmínka, s níž jsem se setkal, že v této lokalitě byla škola.

¹² SOKA PT, Německá obecná škola v Horní Vltavici, Školní kronika 1873-1941, inv. čís. 1, s. 4.

¹³ Jako pozn. č. 11, fol. 109.

¹⁴ SOA T, SM, Fara Horní Vltavice 5 (N 1821-1872 pro celou farnost s výjimkou Kaplice, Lenory a Zátone), fol. 3, 15, 25, 35.

¹⁵ Jako pozn. č. 12.

¹⁶ SOA T, SM, Fara Horní Vltavice 11 (Z 1764-1858 pro celou farnost), fol. 116.

¹⁷ SOA T, SM, Fara Horní Vltavice 12 (Z 1859-1896 pro celou farnost), fol. 1.

Poté, co Johann Czastka byl po svém otci jmenován učitelem v Horní Vltavici, uzavřel 16. července 1849 v místním kostele sňatek s Mariannou, dcerou zdejšího chalupníka a otce chudých Josefa Brödl.¹⁸ Z tohoto manželství se narodilo 11 dětí: Johann Adolf (*1850), Gregor Josef (*1852, † 1853), Maria (*1854), Hugo Peter (*1855), Eduard Alois (*1857), Karl Viktorin (*1859, † 1860), opět Karl Viktorin (*1860), Emanuel Vinzenz (*1864), Rudolf Josef (*1866), Theodor (*1868) a Hermina (*1871).¹⁹ Johann Czastka učil v Horní Vltavici do své smrti, která jej zastihla ve věku 56 let dne 28. ledna 1874.²⁰ Do konce školního roku převzal výuku v hornovltavické škole penzionovaný učitel z Fefrů²¹ Josef Salzer a 10. října 1874 byl jmenován provizorním řídícím učitelem Hugo Peter Czastka (*1855), syn zemřelého Johanna Czastky.

Horní Vltavice, zcela vlevo je v záběru budova školy čp. 40. Snímek je patrně z období 1. republiky. Digitální archiv Obecního úřadu v Horní Vltavici.

Tento absolvent českobudějovického učitelského ústavu byl pak definitivně ustanoven do funkce zdejšího řídícího učitele roku 1877.²² Hugo Czastka se oženil až čtyři roky poté. Sňatek uzavřel 26. dubna 1881 v Záblatí s Johannou, dcerou Franze Fiedlera.²³ V hornovltavické škole se manželům narodilo všech deset dětí: Rudolf Franz (*1882, † 1882), Hugo Franz (*1883, † 1883), opět Hugo Franz (*1884, † 1884), Maria (*1886),²⁴ Hugo (*1888), Hedwig (*1889), Eduard Josef (*1891), Anna (*1892), Johanna (*1894) a Franz Rudolf (*1896, † 1900).²⁵ V době od počátku školního roku 1880/1881 působil na zdejší dvoutřídní škole jako podučitel bratr řídícího Karl Viktorin Czastka (*1860) a to do jara 1884, kdy obdržel učitelské místo ve Vídni. V říjnu téhož roku nastoupil na stejné místo další z bratrů Czastkových Emanuel Vinzenz (*1864), ten však již v následujícím roce odešel také do Vídně na podučitelské místo. Řídící učitel Hugo Czastka se nedočkal penze. Dosáhl pouze o rok vyššího věku než jeho otec, když jej 7. dubna 1913 zastihla smrt.²⁶ Jeho úmrtím skončilo takřka stoleté působení tří generací rodu Czastků na škole v Horní Vltavici.

Mathias, nejstarší syn Simeona Czastky, jak již bylo sděleno, získal roku 1839 učitelské místo v Knížecích Pláních. V tamním kostele byl 22. září 1840 oddán s Katharinou, třidvacetiletou dcerou Mathiase Kölbla, domkáře ze Stodůlek (Scheureck) č. 2.²⁷ V čísle popisném 57, kde byla místní škola, se jim 12. dubna 1841 narodil syn

¹⁸ SOA T, SM, Fara Horní Vltavice 8 (O 1764-1877 pro celou farnost), fol. 72. Marianna Brödl se ale narodila v Zátóni, kde předtím její rodiče žili.

¹⁹ Jako pozn. č. 14, fol. 88, 92, 94, 96, 98, 99, 100, 103, 104, 106, 109.

²⁰ Jako pozn. č. 17, fol. 8.

²¹ Fefry (Pfefferschlag), dnes Libínské Sedlo, místní část Prachatic.

²² Jako pozn. č. 12, s. 4-5.

²³ SOA T, SM, Fara Záblatí 13 (O 1858-1907 pro celou farnost), fol. 143. O mlynářském rodu Fiedlerů, z něž nevěsta pocházela, bylo pojednáno v Rodopisné revui on line roč. 15 (2013), č. 2, s. 10-15.

²⁴ SOA T, SM, Fara Horní Vltavice 6 (N 1873-1887 pro celou farnost), fol. 138, 160, 184, 215.

²⁵ SOA T, SM, Fara Horní Vltavice 7 (N 1887-1896 pro celou farnost), fol. 18, 55, 95, 144, 192, 232.

²⁶ SOA T, SM, Fara Horní Vltavice 13 (Z 1897-1924 pro celou farnost), fol. 125.

²⁷ SOA T, SM, Fara Knížecí Pláně 4 (O 1830-1899 pro celou farnost), s. 170-171.

Julius.²⁸ Již ale následujícího roku působil Mathias na škole ve Volarech. Tam přišlo na svět jeho dalších šest dětí: Maria (*1842, † 1842), Anna (*1843, † 1844), Alois (*1845), Karl (*1847), Johanna (*1849, † 1850) a nejmladší Leo (*1851, † 1854).²⁹ Plných třicet let učil Mathias Czastka na volarské škole, když ji řadu roků také vedl jako řídicí učitel. Zemřel 16. března 1872.³⁰

Na snímku z 13. 4. 2015 je budova čp. 2 bývalé farní školy, dnes sídlo Základní umělecké školy ve Volarech. Zde se v roce 1847 narodil Karl Czastka.

Karl Czastka je jediným z dětí, o jehož dalších osudech mám vědomost a je to on, jenž byl majitelem holby, která odstartovala moje pátrání po osudech jeho rodu. Byl učitelem na staroměstské škole v Českých Budějovicích, když 3. února 1873 uzavřel sňatek v katedrálím chrámu sv. Mikuláše s Josefinou, dcerou Franze Jirkovskyho, majitele domu na Vídeňském předměstí Českých Budějovic.³¹ Z tohoto manželského svazku se narodily dvě děti: Karolina Anna Marie (*1875) a Karl Franz (*1877).³² Karl Czastka učil na českobudějovických německých obecných školách a nepochybně byl dobrým hudebníkem i zpěvákem. Onu holbu obdržel ve svých 53 letech a užíval ji ještě čtrnáct roků. Zemřel coby řídicí učitel (Oberlehrer) 28. května 1914 v čísle 28 v tehdejší Říšské ulici.³³ Jeho syn Karl Franz však namísto učitelského povolání zvolil kariéru právníckou.

Karl Czastka - vývod z osmi předků

1. Karl Czastka, učitel v Českých Budějovicích
*25. 2. 1847 Volary 2
oo 3. 2. 1873 České Budějovice
s Josefinou Jirkovský
† 28. 5. 1914 České Budějovice
2. Mathias Czastka, učitel v Knížecích Pláních,
pak ve Volarech
~ 19. 5. 1805 *Prachatice město 49
oo 22. 9. 1840 Knížecí Pláně
† 16. 3. 1872 Volary 2
3. Katharina Kölbl
~ 11. 5. 1817 *Stodůlky 2
oo 22. 9. 1840 Knížecí Pláně, †
4. Simeon Czastka, kaprál pěšího pluku hraběte
Sporka, následně měšťan v Prachaticích,
pak učitel v Horních Světlych Horách,
naposledy v Horní Vltavici
~ 18. 2. 1779 *Strunkovice nad Blanicí 42
oo 13. 2. 1804 Prachatice
† 27. 3. 1859 Horní Vltavice 40
5. Josefa Suchánková
~ 7. 3. 1784 *Strakonice 15
oo 13. 2. 1804 Prachatice
† 22. 11. 1851 Horní Vltavice 40
6. Mathias Kölbl, domkář ve Stodůlkách 2
~ 23. 10. 1791 *Stodůlky 2
oo 6. 2. 1815 České Žleby (Horní Cazov)
† 30. 6. 1852 Stodůlky 2
7. Anna Breit
~ 22. 3. 1793 *Horní Cazov 13
oo 6. 2. 1815 České Žleby (Horní Cazov), †
8. Jan Částka, měšťan a řezník
ve Strunkovicích nad Blanicí
*15. 5. 1739 Strunkovice nad Blanicí
I.oo 18. 9. 1766 Strunkovice nad Blanicí
II.oo 15. 2. 1792 Strunkovice nad Blanicí
s Marií r. Vačkářovou
† 11. 3. 1821 Strunkovice nad Blanicí 109
9. Veronika Maříková
~ 14. 1. 1746 *Strunkovice nad Blanicí
oo 18. 9. 1766 Strunkovice nad Blanicí
† 7. 1. 1788 Strunkovice nad Blanicí 40
10. Ignác Suchánek, měšťan a perníkář
v Prachaticích
~ 27. 7. 1760 *Strakonice
oo 28. 1. 1783 Strakonice
† 8. 11. 1813 Prachatice město 48
11. Alžběta Šalanská
~ 15. 11. 1763 *Strakonice
oo 28. 1. 1783 Strakonice, †
12. Josef Kölbl, domkář ve Stodůlkách
*cca 1764
oo 22. 11. 1784 Kunžvart
dnes Strážný (Stodůlky), †
13. Anna Kölbl, *cca 1764
oo 22. 11. 1784 Kunžvart dnes Strážný (Stodůlky)
14. Philipp Breit, domkář a přísezný
v Horním Cazově
*25. 4. 1761 Horní Cazov
oo 26. 11. 1787 Kunžvart dnes Strážný
(Dolní Cazov)
† 29. 10. 1849 Horní Cazov 13
15. Agnes Hopfinger, *cca 1770
oo 26. 11. 1787 Kunžvart dnes Strážný
(Dolní Cazov)
† 11. 5. 1842 Horní Cazov 13.

²⁸ SOA T, SM, Fara Knížecí Pláně 1 (N 1830-1855 pro celou farnost), s. 80-81.

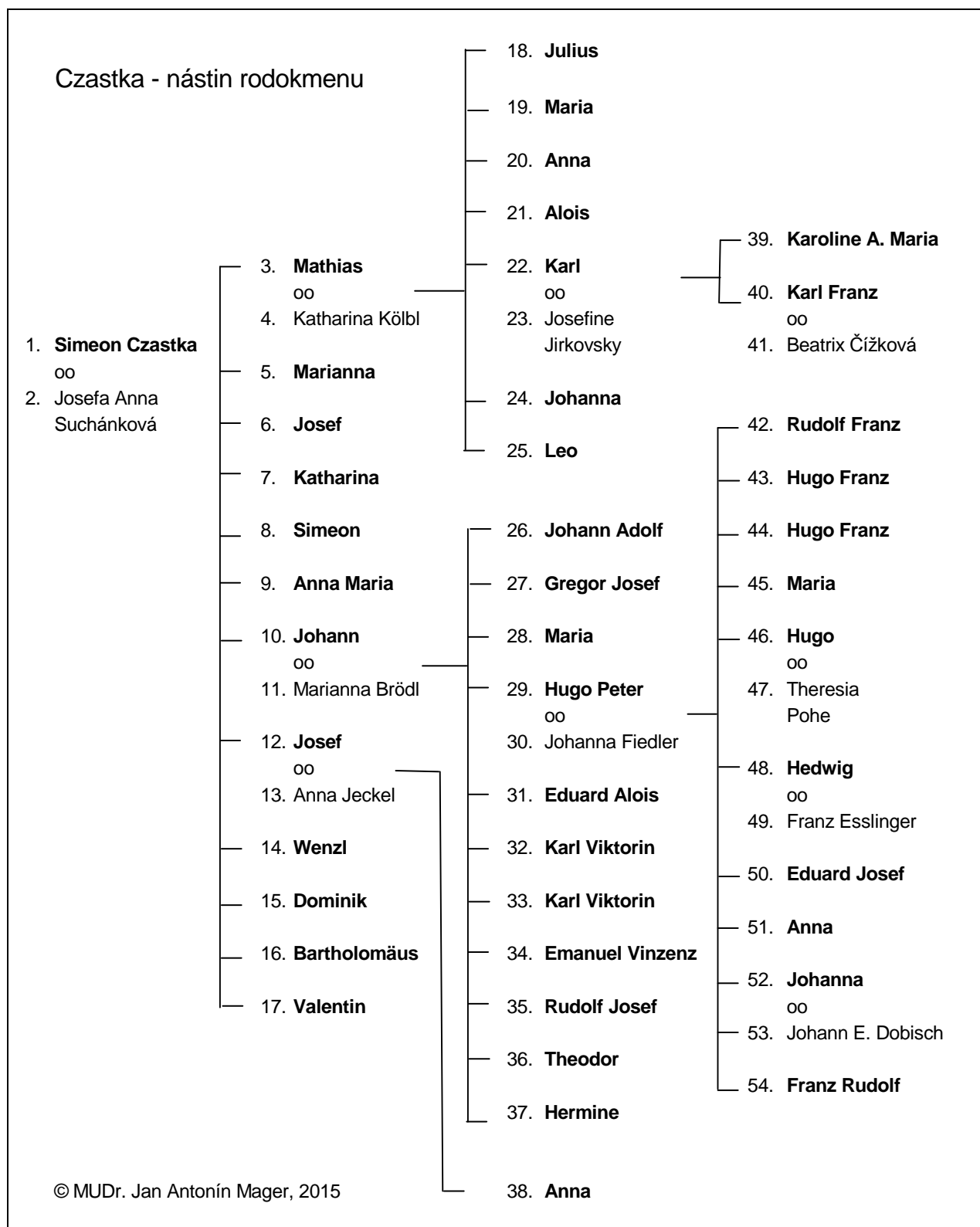
²⁹ SOA T, SM Fara Volary 5 (N 1823-1854 pro Volary), s. 292-293, 304-305, 326-327, 350-351, 386-387, 414-415.

³⁰ SOA T, SM, Fara Volary 17 (Z 1862-1890 pro Volary), fol. 74.

³¹ SOA T, SM, Fara České Budějovice sv. Mikuláš 66 (O 1871-1880 pro České Budějovice), fol. 64.

³² SOA T, SM, Fara České Budějovice sv. Mikuláš 29 (N 1875-1878) pro České Budějovice), fol. 29, 359.

³³ SOA T, SM, Fara České Budějovice sv. Mikuláš 109 (Z 1913-1918) pro České Budějovice), fol. 126.

Legenda k tabulce je na další stránce.

Legenda k tabulce

1. Simeon Czastka
Kaprál pěšího pluku hr. Sporka, pak měšťan v Prachaticích, dále učitel v Horních Světlých Horách, pak ve Vlčích Jamách a naposled v Horní Vltavici.
~ 18.2.1779, *Strunkovice n. Blaníci 42, oo 13. 2.1804 Prachatice, † 27.3.1859 Horní Vltavice 40.
2. Josefa Anna Suchánková
~7.3.1784, *Strakonice, †22.11.1851 H. Vltavice 40.
3. Mathias, učitel v Knížecích Pláních, pak ve Volarech
~19.5.1805, *Prachatice m. 49, oo 22.9.1840 Knížecí Pláně, †16.3.1872 Volary 2.
4. Katharina Kölbl ~11.5.1817 *Stodůlky 2
5. Marianna ~ 1.8.1807 *Prachatice m. 49
† 16.9.1865 Horní Vltavice 40
6. Josef ~14.3.1809 *Prachatice m. 49
7. Katharina ~ 25.4.1811 *Prachatice m. 48
8. Simeon ~ 4.3.1813 *Horní Světlé Hory 2
9. Anna Maria ~ 25.5.1815 *Horní Světlé Hory 23
† 24.10.1815 Horní Světlé Hory
10. Johann, učitel v Horní Vltavici
*24.12.1817 Včí Jámy 7
oo 16.7.1849 H. Vltavice, †28.1.1874 H. Vltavice 40
11. Marianna Brödl *26.1.1829 Zátoň 15
12. Josef, komisař výkupu pozemků u Severozápadní dráhy. *10.2.1820 Horní Vltavice 2
13. Anna Jeckel
14. Wenzl *13.4.1821 Horní Vltavice 2
15. Dominik *3.8.1823 Horní Vltavice 2
† 27.1.1824 Horní Vltavice 2
16. Bartholomäus *21.8.1825 Horní Vltavice 2
†17.4.1826 Horní Vltavice 2
17. Valentin *30.11.1828 Horní Vltavice 40
†28.9.1852 Itálie
18. Julius *12.4.1841 Knížecí Pláně 57
19. Maria ~3.7.1842, *Volary 2,
†15.10.1842 Volary 2
20. Anna ~24.7.1843, *Volary 2,
† 24.12.1844 Volary 2
21. Alois ~ 6.3.1845, *Volary 2
22. Karl, učitel v Českých Budějovicích
*25.2.1847 Volary 2, oo 3.2.1873 Č. Budějovice
†28.5.1914 České Budějovice
23. Josefina Jirkovský
*21.2.1846 České Budějovice m. 332
24. Johanna ~15.9.1849, *Volary 2, †29.7.1850 tamtéž
25. Leo ~28.6.1851, *Volary 2, †14.4.1854 Volary 2
26. Johann Adolf *3.7.1850 Horní Vltavice 40
27. Gregor Josef *12.3.1852 Horní Vltavice 40,
† 12.5.1853
28. Maria *2.2.1854 Horní Vltavice 40
29. Hugo Peter, učitel v Horní Vltavici
*22.12.1855 Horní Vltavice 40,
oo26.4.1881 Záblatí, †7.4.1913 H. Vltavice 40
30. Johanna Fiedler *18.4.1862 Chlístov 13
31. Eduard Alois *22.9.1857 Horní Vltavice 40
32. Karl Viktorin *25.8.1859 Horní Vltavice 40
† 2.2.1860 Horní Vltavice 40
33. Karl Viktorin, učitel ve Vídni
*22.12.1860 Horní Vltavice 40
34. Emanuel Vinzenz, učitel ve Vídni
*22.1.1864 Horní Vltavice 40
35. Rudolf Josef *3.2.1866 Hor. Vltavice 40
36. Theodor *7.2.1868 Horní Vltavice 40
37. Hermine *17.8.1871 Horní Vltavice 40
38. Anna *1860 Praha
† 21.8.1876 Horní Vltavice 40
39. Karoline Anna Maria *27.7.1875
České Budějovice Vídeňské předměstí
40. Karl Franz, právník
*8.7.1877 Č. Budějovice Nádražní 5
oo 20.7.1908 České Budějovice
41. Beatrix Čížková
*4.3.1874 Praha II/1485
42. Rudolf Franz *3.4.1882 Hor. Vltavice 40
† 11.6.1882 Horní Vltavice 40
43. Hugo Franz *8.5.1883 Horní Vltavice 40
† 13.11.1883 Horní Vltavice 40
44. Hugo Franz *12.7.1884 Horní Vltavice 40
†23.7.1884
45. Maria *21.2.1886 Horní Vltavice 40
46. Hugo, JUC. r. 1913
*26.3.1888 Horní Vltavice 40
oo 22.9.1929 Prachatice
47. Theresia Pohe
48. Hedwig *21.9.1889 Horní Vltavice 40
oo10.11.1913 Prachatice
49. Franz Esslinger, učitel ve Stodůlkách
*30.5.1883 Vlčí Jámy
50. Eduard Josef
*17.3.1891 Horní Vltavice 40
51. Anna *26.10.1892 Horní Vltavice 40
52. Johanna *13.7.1894 Horní Vltavice 40
oo 27.12.1924 Prachatice
53. Johann Ernst Dobisch
54. Franz Rudolf
*7.4.1896 Horní Vltavice 40
†27.10.1900 Horní Vltavice 40